

Δημήτρης Τζουμάκας

Το μαύρο χιούμορ, είναι ο θανάσιμος εχθρός του συναισθηματισμού

Andre Breton

Ο Ζωγράφος και συγγραφέας Γιώργος Μιχελακάκης

Ο Κόσμος δημοσιεύει σε συνέχειες, το βιβλίο του Γιώργου Μιχελακάκη: «Η Ελπίδα σε Κρίση, Κουλτούρα και Τέχνη στην εποχή της παγκοσμιοποίησης» που εξετάζει τη διαδρομή των Ελλήνων μεταναστών της Αυστραλίας, στην τέχνη, κατά την περίοδο από τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο μέχρι τις ημέρες μας.

Το βιβλίο κυκλοφόρησε το 2017 από τις εκδόσεις ΕΟΘΙΝΟΝ. Όποιος επιθυμεί να παραγγείλει το βιβλίο μπορεί να επικοινωνήσει με τον συγγραφέα στα EMAIL gmichelpaint@gmail.com ή eothinon@gmail.com. Για σχόλια και παρατηρήσεις μπορείτε να στείλετε email στις ηλεκτρονικές διευθύνσεις gmichelpaint@gmail.com ή kosmos@kosmos.com.au ή επιστολή στην διεύθυνση Kosmos Newspaper, 654 New Canterbury Road, Hurlstone Park NSW 2193.

Το Χαρούμενο Σύννευ αρχίζει με δύο κείμενα που μας μπάζουν στην ψυχολογική κατάσταση του συγγραφέα και τον κόσμο της μετανάστευσης. Μας παρουσιάζεται ως ένας άνθρωπος, που κατατράχεται από κλειστοφοβίες και δυσάρεστες αναμνήσεις της παιδικής ηλικίας

Μέρος 2^ο

Οι ήρωες στα κείμενά του – οι αντιήρωες για την ακρίβεια – δεν είναι οι ακέραιοι άνθρωποι όπως οι τραγικοί ήρωες στο κλασικό μυθιστόρημα, που στέκονταν αλύγιστοι απέναντι στον κόσμο, γνωρίζοντας τι τους συνδέει μ' αυτόν και τι τους χωρίζει απ' αυτόν. Δεν είναι ούτε καν οι ήρωες του Α. Δούκα, όπως ο Στρατής Μούρτζος, που πέθανε με την φρούδα πίστη πως η νεολαία που τον περιστοιχίζει στα τελευταία του, θα πραγματοποιούσε το όνειρο για αλληλεγγύη μέσα στον κόσμο. Στου Τζουμάκα τα κείμενα, οι αντιήρωες παροικιακοί τύποι, είναι τα ανθρωπάκια που ζουν «για την πάρτι τους», για το δικό τους ατομικό συμφέρον, και τίποτα άλλο, και που τα παιδιά τους έχοντας ως πρότυπο τέτοιους γονιούς, γίνανε πιο ατομιστές και πιο φιλοχρήματοι.

Το λογοτεχνικό έργο του Δ. Τζουμάκα ξεχωρίζει μέσα στη λεγόμενη «λογοτεχνία της διασποράς», καθώς εισάγει ένα υποκείμενο ακραιφνώς αντιπρωϊκό. Αν στον Δ. Τσαλουμά έχουμε την προβολή του μεταναστευτικού υποκειμένου, ως ρομαντικού ηρωϊκού στοιχείου που τολαντεύεται, ανάμεσα στο παρελθόν του τόπου καταγωγής του και μιας απ' υψηλού ειρωνικής αντιμετώπισης του ενοχλητικού παρόντος, στον Δ. Τζουμάκα, έχουμε μια αντιπρωϊκή εμμονή στο παρόν και με το παρόν, το οποίο αντιμετωπίζει με τη σάτιρα. Στο έργο του, έχουμε μια αφηγηματική κλιμάκωση απ' το κωμικό στο δραματικό, απ' το δραματικό στο γκροτέσκο και τανάπαλιν. Αυτή η ανάπτυξη μιας ρευστής κωμικότητας, που περιέχει μέσα της συγχωρδίες και πνοχρώματα άφθαστης τρυφερότητας και παιδικής ευαισθησίας, αποτελεί μια ποιητική μορφή η οποία αναδύεται τους τραγέλαφους που παίζονταν τότε στα παροικιακά γκέτο.

Ο Τζουμάκας έφερε στη βαριά και μελαγχολική μεταναστευτική λο-

γοτεχνία, την ελαφρότητα και τη γοητεία που είχε φέρει το rococo στο μεγαλόσχημο και πομπώδες baroque. Η σύγκριση δεν είναι βέβηλη αν σκεφτούμε τον καθωσπρεπισμό, τη σοβαροφάνεια, το κυριλίστικο ύφος των κάθε λογής «παροικιακών παραγόντων», με γραβάτα και χωρίς γραβάτα. Στο σοβαροφανές αυτό κλίμα της μεταναστευτικής ζωής, που είχε το αντίστοιχο της σε μια αναιμική λογοτεχνία, ο Τζουμάκας, έφερε την αντι-μυθολογία. Χτύπησε με το ερωτικό τσίμπημα, το κέφι και το χιούμορ, την έπαρση του μεταναστευτικού κατεστημένου, συμπεριλαμβανομένης της Εκκλησίας. Η εικόνα της καρικατούρας του παροικιακού παράγοντα που δημιούργησε στη λογοτεχνία του, ήταν ένα είδος απελευθέρωσης της φαντασίας. Αλλά η αστεία εικόνα της ζωής που δημιούργησε ο Τζουμάκας με το πρώτο του κιόλας έργο το Χαρούμενο Σύννευ, δεν ήταν μια χυδαία και αβλαβή νότα, όπως συμβαίνει με τα περισσότερα ανέκδοτα που παράγει η ελληνική κοινωνία. Το αστείο και η καρικατούρα στη λογοτεχνία του Τζουμάκα, λειτουργεί ως ανάγκη αποκάλυψης της ανθρώπινης αδυναμίας και των αντιφάσεων, μέσα σε μια μειονότητα που διακηρύττει την προτίμησή της στη λογική, ενώ καλλιεργεί τον ανορθολογισμό ενός στείρου παρελθοντολογισμού με χίλιες εκφράσεις. Οι ιστορίες που στήνει ο Δ. Τζουμάκας, αν και έχουν μια θεατρικότητα, δεν είναι τραχείς, ωμές και βάνουες. Ζωντανεύουν καταστάσεις μέσα από μια τεχνική συμπύκνωσης, η οποία επεκτείνει την πραγματικότητα δια της φαντασίας. Τέτοια έργα μπορεί να ανοίγουν την όρεξη για πολιτικό προσεταιρισμό. Όμως κανένας, όποιος κι' αν είναι οι διαθέσεις του, δεν μπορεί να κοντρολάρει το εύρος και την ποιότητα της φαντασίας που διέπει αυτή τη λογοτεχνία του Εδώ και του Τώρα.

Το Χαρούμενο Σύννευ αρχίζει με δύο κείμενα που μας μπάζουν στην ψυχολογική κατάσταση του συγ-

γραφέα και τον κόσμο της μετανάστευσης. Μας παρουσιάζεται ως ένας άνθρωπος, που κατατράχεται από κλειστοφοβίες και δυσάρεστες αναμνήσεις της παιδικής ηλικίας: την μιζέρια της μετεμφυλιακής Ελλάδας και τις αιτίες που οδήγησαν στους δρόμους της μετανάστευσης.

Στο τρίτο κείμενο με τίτλο «Η πρώτη βραδιά», ο Τζουμάκας μας δίνει την

εικόνα μιας τυπικά κακόγουστης παροικιακής εκδήλωσης, ενός χορού μιας εκκλησιαστικής κοινότητας, όπως τις μετέτρεψε η αρχιεπισκοπή ξεδοντιάζοντας το λαϊκό στοιχείο. Εκεί πέρα «ο Κύριος Ημών πίνοντας ήσυχα την μπίρα του», εισαγάγει τον νεοφερμένο συγγραφέα στα μυστήρια της μεταναστευτικής «επιτυχίας»: Με υπομονή και υπακοή στις επικρατούσες συνθήκες, μπορεί κάποιος, αρκεί να είναι ή να δηλώνει χριστιανός, να βρει τρόπο να αναρριχηθεί στην αγορά εργασίας, και στις μπίζνες του χρήματος. Ο Τζουμάκας βρίσκει αμέσως τον τρόπο να διακωμωδήσει μια παροικία που για αυτήν, όλα μπορούν να ταιριάξουν και να δέσουν, χωρίς αντιφάσεις. Από τα μπουζούκια με τον εθνικό ύμνο, τον Κύριο Ημών με την μπίρα, και τις ευλογίες της εκκλησίας για το κυνήγι του χρήματος.

Ο Δ. Τζουμάκας εκφράζει την αγάπη του για την όμορφη σελίδα, για την όμορφη πρόταση και τη λέξη. Δηλώνει την απόλυτη αφοσίωσή του στο αισθητικό ιδανικό. Φιλοτεχνεί μικρά σε έκταση κείμενα, όχι μια ιστορία που τραβάει σε μακρός όπως στο παραδοσιακό διήγημα. Ενδιαφέρεται για την αμεσότητα, την απ' ευθείας ανάπλαση της καθημερινότητας που του γεννά αισθήματα. Δεν επινοεί μια υποθετική πλοκή, αφήνει τη ζωή να προχωρά μεταπλάθοντας τα καθημερινά συμβάντα σε σπονδύλους ραχοκοκαλιάς. Όπως κι αν τα συναρθρώσεις αυτά τα μικρά καθημερινά συμβάντα, θα σου δώσουν εικόνες που συνθέτουν τη μετανάστευση.